

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Астахова Д. І.
студентка

Одеського національного економічного університету

Артюх О. В.

кандидат економічних наук, доцент

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ

Державний контроль є одним з ключових інститутів громадянського суспільства, виступаючий як невід'ємна частина системи суспільно-економічного регулювання.

Державний аудит об'єднує в собі ті сфери діяльності, які відносяться до системи зовнішнього незалежного публічного контролю, а саме контроль за діяльністю органів держави з управління суспільними ресурсами. Виникнення даного органу зовнішнього контролю обумовлено тенденціями сучасної держави. У нашій країні орган фінансового контролю виник не так давно, саме тому потрібно досить багато часу і зусиль для вдосконалення державного аудиту.

Кількість наукових праць, які стосуються обраної проблеми, свідчить про постійно зростаючий інтерес вітчизняних учених до проблематики державного контролю, зокрема, у частині використання бюджетних коштів й майна. Теоретичні та методичні засади державного контролю досліджувалися такими вітчизняними вченими як: І. В. Басанцов, О. І. Барановський, І. К. Дрозд, В. Г. Мельничук, В.К. Симоненко, І.Б. Стефанюк та іншими.

Державний фінансовий контроль як складна категорія є, на думку більшості вчених, складовою частиною поняття «управління», яке, в свою чергу, впливає з сутності влади і держави. Як і будь-який елемент цих категорій, контроль має своє місце в державному управлінні.

Контроль дозволяє забезпечити компетентне управління на основі достовірної інформації, за допомогою якої можна своєчасно помітити помилки та перешкоди на шляху до мети, подолати їх, скорегувавши управління виробити найбільш доцільні рішення різних загальних і спеціальних питань державного життя.

У цьому зв'язку важливо систематизувати контрольну діяльність щодо моніторингу та виявлення причин недонадходження доходів до бюджету. Для цього слід керуватися оцінкою якості адміністрування податкових і неподаткових доходів бюджету, а також переходом до глибокого аналізу економічної ефективності існуючої системи податкових пільг і преференцій з

метою їх подальшої оптимізації. Результатом такої систематизації буде висока якість реалізації повноважень Рахункової палати щодо проведення комплексного аналізу заходів податкової політики з точки зору їх стимулюючого впливу на розвиток, модернізацію і структурну перебудову економіки, наслідком всього стане поліпшення ділового клімату в нашій країні [1, с. 24].

Слід зазначити, що поняття «державний контроль» і «державний аудит» часто розуміються в тісному взаємозв'язку.

Вперше в нашому законодавстві термін «аудит» в розрізі державних фінансів було використано в Бюджетному кодексі України, згідно якого зовнішній контроль, аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюється рахунковою палатою (в частині контролю за використанням коштів державного бюджету) та Головним контрольно-ревізійним управлінням у відповідності з його повноваженнями, що визначені діючим законодавством. Такім чином, Бюджетний кодекс вимагає від державних органів та розпорядників бюджетних коштів здійснення аудиту.

Основним завданням державного аудиту є допомогти бюджетній установі у забезпеченні правильності ведення бухгалтерського обліку, законності використання бюджетних коштів, державного і комунального майна, складанні достовірної фінансової звітності та організації дієвого внутрішнього фінансового контролю.

Державний фінансовий аудит включає:

- проведення протягом року моніторингу фінансової звітності бюджетної установи, у тому числі з використанням баз даних Державного казначейства;
- проведення перевірки використання бюджетних коштів, державного і комунального майна, правильності ведення бухгалтерського обліку, складання достовірної фінансової звітності (у разі виявлення за результатами моніторингу фінансової звітності бюджетної установи ризикових операцій);
- дослідження системи внутрішнього фінансового контролю, якості його організації;
- підготовку пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень за результатами моніторингу та/або перевірки фінансової звітності для керівництва бюджетної установи;
- відстеження, усунення керівництвом бюджетної установи недоліків і порушень, виявлених за результатами моніторингу її фінансової звітності та/або перевірки;
- надання висновку про рівень достовірності фінансової звітності бюджетної установи, ступінь дотримання її посадовими особами законодавства з фінансових питань та повноту врахування пропозицій, внесених у ході фінансово-господарського аудиту.

В різних країнах світу використовуються досить різноманітні підходи до проблеми організації та функціонування фінансового контролю в державному секторі економіки. Це зумовлено такими чинниками, як історично прийнята в країні форма правління, форма державного устрою, особливості розподілу

функціональних повноважень між гілками влади та ступінь демократичного розвитку суспільства.

У 1977 році на IX Конгресі Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю, що була створена у 1953 р. (INTOSAI), прийнято Лімську декларацію про керівні принципи фінансового контролю. Саме стандарти INTOSAI регламентують принципи і засади державного аудиту на світовому рівні і умовно складаються з 4 частин:

– базові принципи: ступінь використання стандартів в діяльності Вищих органів фінансового контролю; формування власної точки зору на різні ситуації з аудиту; обов'язкова процедура подання звітності; методичні підхід із питань аудиту; підвищення ефективності техніки перевірки;

– загальні стандарти: рівень кваліфікації аудитора; вимоги до кадрової політики; розробка та дотримання необхідних процедур щодо реалізації цієї політики; можливість та причини залучення фахівців зі сторони; порядок роботи аудиторів з інформаційними системами; правила професійної етики;

– стандарти проведення аудиту державних фінансів: планування; порядок нагляду за проведенням аудиту з боку керівництва; послідовність виконання аналізу; оцінка ефективності внутрішнього контролю; оцінка законності фінансових операцій; вимоги щодо достатності і відповідності доказів; порядок аналізу фінансових звітів;

– правила складання звітів.

Регіональні робочі групи INTOSAI здійснюють професійну підтримку аудиту державного сектору шляхом обміну досвідом та ідеями, а також створення професійних стандартів, методичних рекомендацій, методологічних та інших практичних матеріалів у сфері фінансового та адміністративного аудитів [4, с.13].

Оскільки Україна ще знаходиться на стадії розбудови ринкових відносин, то державний фінансовий контроль відіграє досить вагому роль в забезпеченні фінансової дисципліни. Адже це один із способів наповнення державного бюджету, інструмент боротьби зі злочинами у сфері фінансових відносин, спосіб збереження державного майна і коштів. Крім того, ефективність здійснення контрольних функцій сприяє підвищенню авторитету держави у світовому співтоваристві. Цим вимогам відповідає така новітня форма контролю, як «державний аудит».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Чекменева Т. Н. Державний аудит як особливий вид фінансового контролю / Чекменева Т. Н. – Київ, Международный научный журнал «Символ науки», № 5, 2015. – 131с.
2. Мельничук В.Г. Незалежний державний фінансовий контроль в Україні та досвід зарубіжних країн // Фінансовий контроль. – 2002. – №2. – С. 36.